

Informacja o poziomie i strukturze minimum socjalnego w 2024 r.

(na podstawie danych średniorocznych)

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie wartości i struktury minimum socjalnego dla warunków cenowych panujących w 2024 roku. Szacunki opracowano na podstawie średniorocznych notowań cen udostępnionych przez GUS. **Minimum socjalne** to wzorzec konsumpcji niezamożnych gospodarstw domowych. Opracowany jeszcze w latach 70. XX w., podlegał przed i po 1989 r. wielu przemianom. W minimum socjalnym zakres i poziom zaspokajanych potrzeb winny umożliwiać każdej osobie reprodukcję sił życiowych, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych.¹ Minimum socjalne ma także szersze zastosowania: jest ono punktem odniesienia w analizach i działaniach instytucji publicznych (np. wymiar sprawiedliwości, urzędy skarbowe, uczelnie wyższe) oraz prywatnych (np. banki, NGO).

Tabela 1. Zmodyfikowane minimum socjalne (średniorocznie w 2024 r., w zł)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	(M + K)/2	M+K	M + K + DM	M + K + DS	M + K + DM + DS	M + K + DM + 2 x DS	(M + K)/2	M + K
Żywność	472,13	944,26	1 313,97	1 428,70	1 798,41	2 282,85	450,72	901,44
Mieszkanie	687,95	1 003,28	1 370,61	1 370,61	1 742,74	2 116,79	687,95	1 003,28
- użytkowanie mieszkania i n. energii	591,90	886,04	1 236,79	1 236,79	1 573,63	1 907,94	591,90	886,04
- wyposażenie	96,05	117,24	133,82	133,82	169,11	208,85	96,05	117,24
Edukacja	31,95	63,89	124,34	270,81	331,26	570,12	0,00	0,00
Kultura i rekreacja	181,33	270,84	351,69	362,95	443,80	535,90	160,15	250,77
Odzież i obuwie	73,88	147,76	211,77	212,89	276,91	342,04	57,95	115,91
Ochrona zdrowia	59,10	112,33	162,64	167,62	217,93	273,22	122,57	239,26
Higiena osobista	57,45	111,79	132,97	162,21	184,18	234,80	46,27	89,42
Transport i łączność	119,87	217,89	584,78	601,44	601,44	618,10	132,33	224,68
Pozostałe wydatki	134,69	201,04	255,17	274,63	279,83	278,95	132,64	197,73
Razem	1 818,35	3 073,08	4 507,94	4 851,86	5 876,50	7 252,77	1 790,58	3 022,49
- na 1 osobę	1 818,35	1 536,54	1 502,65	1 617,29	1 469,13	1 450,55	1 790,58	1 511,25

Symbole: M – mężczyzna w wieku 25-60 lat, K – kobieta w wieku 25-60 lat, (M + K)/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa mężczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4-6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13-15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat. N. energii – nośniki energii.

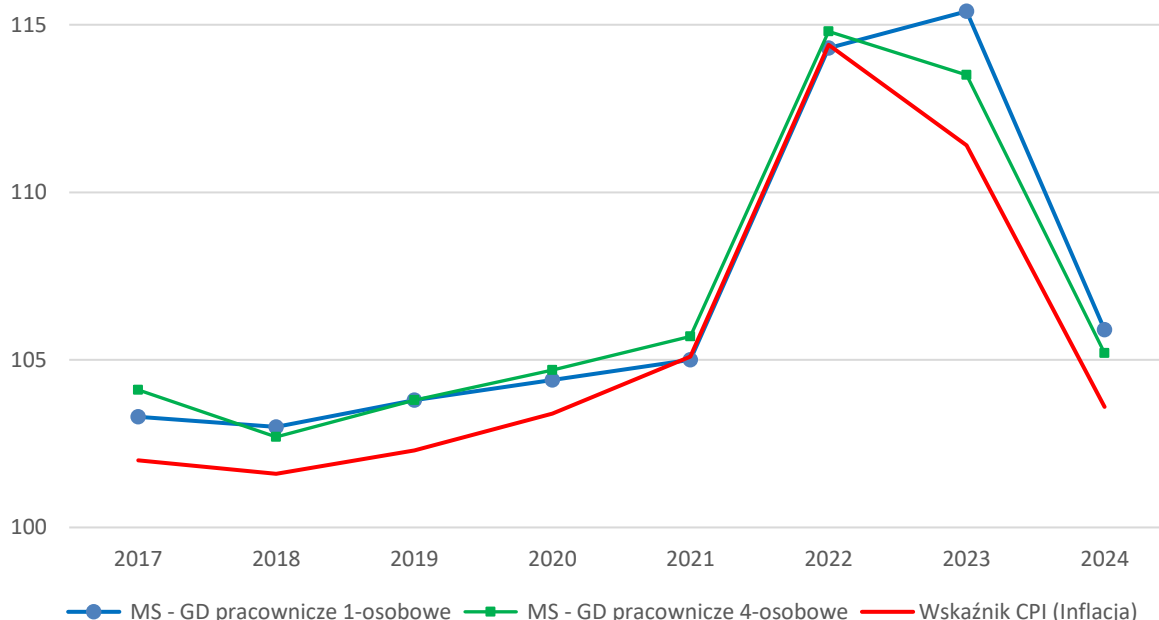
Źródło: obliczenia IPiSS na podstawie danych GUS.

Wartość minimum socjalnego w 2024 r. wyniosła: 1 818,35 zł dla osoby gospodarującej samotnie w wieku produkcyjnym oraz 1 790,58 zł dla osoby w wieku emeryckim (Tabela 1).

¹ GUS posługuje się wartościami minimum socjalnego do wyznaczania tzw. sfery niedostatku, nie będącej sferą ubóstwa (por. GUS 2023, 45).

W gospodarstwie rodziców z dzieckiem starszym minimum socjalne wyniosło 4 851,86 zł (1 617,29 zł na osobę). Dla rodziny z trójką dzieci wartość minimum oszacowano na 7 252,77 zł (1 450,55 zł na osobę).

Wykres 1. Dynamika minimum socjalnego na tle wskaźnika CPI, lata 2017–2024

Źródło: opracowanie własne.

Do zewnętrznych warunków dla funkcjonowania gospodarstw domowych należał stabilny i niski poziom bezrobocia rejestrowanego. Na koniec 2024 r. stopa bezrobocia wynosiła 5,1% (tyle samo co rok wcześniej). Liczba zarejestrowanych bezrobotnych była na poziomie 786,2 tys. osób (o ok. 2 tys. osób mniej niż rok wcześniej). Na koniec 2024 r. przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej wyniosło 8 477,21 zł, co w relacji do analogicznego okresu z 2023 r. stanowiło wzrost o 12,4% w ujęciu nominalnym, a 7,5% w ujęciu realnym (por. GUS 2025).

Szacunki koszykowe zasadniczo we wszystkich latach (por. Wykres 1) miały wyższą dynamikę niż wskaźnik CPI. W 2024 r. wzrost cen konsumpcyjnych (inflacji) wyniósł 3,6% w ujęciu rocznym, był to więc poziom niższy niż w ostatnich dwóch latach. Wartości minimum socjalnego wzrosły od 5,0% (gospodarstwo z młodszym dzieckiem) do 6,3% (gospodarstwo osoby samotnej w wieku emeryckim). Wpływ na dynamikę wartości minimum socjalnego wywarły w dużej mierze zmiany opłat za użytkowanie mieszkania i nośniki energii.

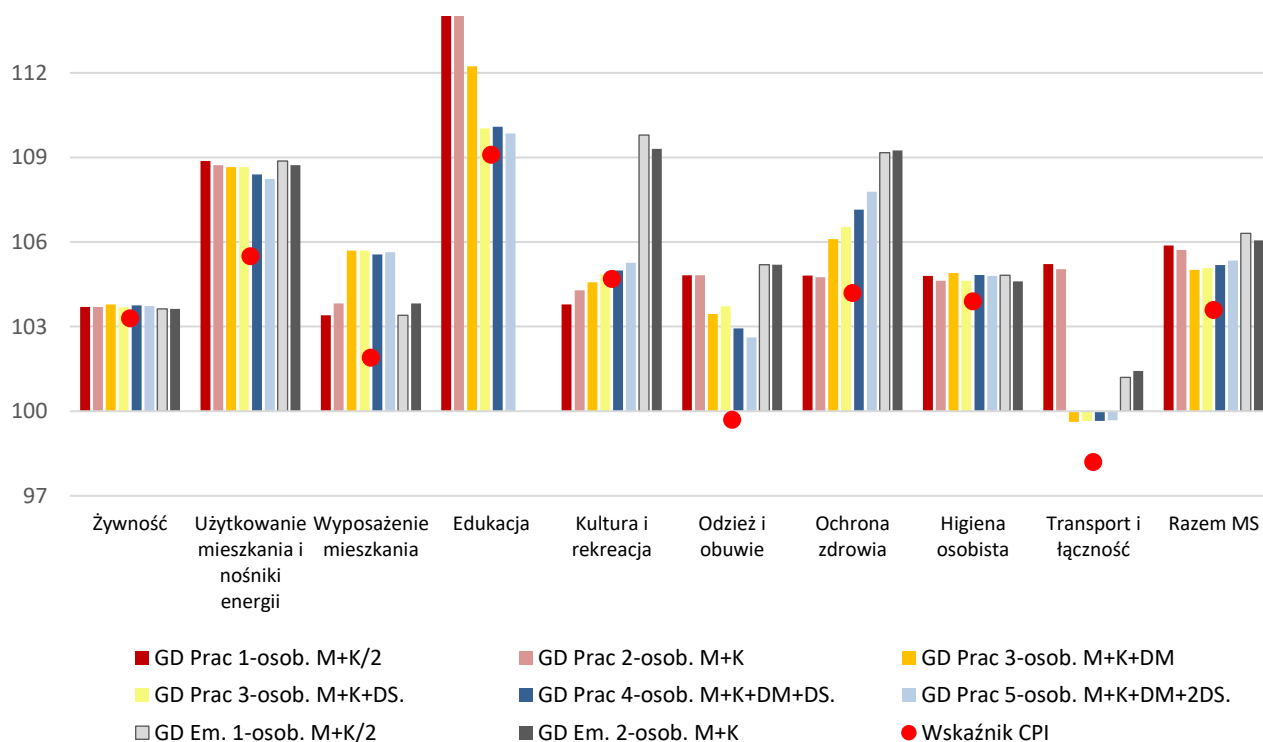
Modelowe koszty za użytkowanie mieszkania i nośniki energii wzrosły od 8,2% (gospodarstwo 5-osobowe) do 8,9% (gospodarstwo osoby samotnej), przy niższym wskaźniku CPI (5,5%).²

² W minimum socjalnym modelowym mieszkaniem jest wspólnota mieszkaniowa. Opłaty za taki lokal (obejmujące czynsz, fundusz remontowy, opłaty za wodę, ścieki itp.) wzrosły od 8,2% (w gospodarstwach więcej niż 1-osobowe) do 8,3% w przypadku osoby samotnie gospodarującej (wskaźnik CPI na poziomie 5,1%). Wydatki

Dynamika modelowych wydatków na wyposażenie mieszkania była wyższa od wskaźnika CPI (1,9%), rosnąc od 3,4% w gospodarstwie osoby samotnej do 5,7% w gospodarstwie 3-osobowym.

Zmiany cen żywności w ujęciu średniorocznym były nieduże: od 3,6% (gospodarstwa emeryckie) do 3,8% (rodzina z dzieckiem młodszym lub z dwójką dzieci). Były to wartości zbliżone do wskaźnika CPI (3,3%). Wydatki modelowe w zakresie higieny osobistej rosły w tempie niewiele wyższym od wskaźnika inflacji (różnica sięgała od 0,7 do 1,0 punktu procentowego (p.p.)).

Wykres 2. Dynamika wybranych potrzeb w minimum socjalnym w 2024 r. na tle wskaźnika CPI (2023 r. = 100)

Symbole: GD – gospodarstwo domowe, GD prac. – pracownicze gospodarstwo domowe, GD em. - emeryckie gospodarstwo domowe, DM – dziecko młodszego w wieku 4-6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13-15 lat.

Uwaga: wskaźnik CPI dla transportu wynosił 98,2, a dla łączności 102,6.

Źródło: opracowanie własne.

W pozostałych grupach potrzeb koszykowe szacunki rosły szybciej niż wskaźniki CPI. Dużą różnicę odnotowano w zakresie transportu i łączności: w gospodarstwie osoby samotnej do 60 roku życia koszty te były o 7 p.p. wyższe od wskaźnika inflacji dla transportu (-1,8%). Gdy jednak bierze się pod uwagę poziom wskaźnika CPI dla łączności (2,6%), różnica ta jest niższa (3,7 p.p.). Duża różnica występuje między wartością wskaźnika CPI a dynamiką wydatków koszykowych dla odzieży i obuwia. Pierwszy wskaźnik wskazuje na spadek cen (-1,3%), a wydatki modelowe na wzrost (od 2,6% w rodzinie z trójką dzieci do 5,2%

za nośniki energii wzrosły natomiast od 8,2% w gospodarstwie 5-osobowym do 9,3% w gospodarstwie osoby samotnej, przy niższej wartości wskaźnika CPI (4,3%).

w gospodarstwach emerytów). Różnica ta wynika z wyższej dynamiki cen towarów i usług ujętych w koszyku niż we wskaźniku publikowanym przez GUS.

W wydatkach na potrzeby edukacyjne dynamika była wyższa w gospodarstwach pracowniczych (od 9,8% do 14,1%) przy wskaźniku CPI na poziomie 9,1%. Wzrost ten nastąpił m. in. z uwagi na rosnące koszty edukacji osób dorosłych. Potrzeby w zakresie kultury i rekreacji wzrosły bardziej w gospodarstwach emeryckich (od 9,3% do 9,8%) niż w pracowniczych (od 3,8% do 5,3%), przy wskaźniku CPI lokującym się na poziomie 3,8%. W zakresie ochrony zdrowia wycena modelowych potrzeb także wzrosła szybciej niż wskaźnik CPI (4,2%): wydatki te wzrosły najbardziej w gospodarstwach emeryckich (9,2%), a najmniej w gospodarstwach pracowniczych bez dzieci (4,8%).

Tabela 3. Struktura minimum socjalnego (średniorocznie w 2024 r., w %)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	(M + K)/2	M + K	M + K + DM	M + K + DS.	M + K + DM + DS	M + K + DM + 2 x DS	(M + K)/2	M + K
Żywność	26,0	30,7	29,1	29,4	30,6	31,5	25,2	29,8
Mieszkanie:	37,8	32,6	30,4	28,2	29,7	29,2	38,4	33,2
- użytkowanie mieszkania i n. energii	32,6	28,8	27,4	25,5	26,8	26,3	33,1	29,3
- wyposażenie	5,3	3,8	3,0	2,8	2,9	2,9	5,4	3,9
Edukacja	1,8	2,1	2,8	5,6	5,6	7,9	0,0	0,0
Kultura i rekreacja	10,0	8,8	7,8	7,5	7,6	7,4	8,9	8,3
Odzież i obuwie	4,1	4,8	4,7	4,4	4,7	4,7	3,2	3,8
Ochrona zdrowia	3,3	3,7	3,6	3,5	3,7	3,8	6,8	7,9
Higiena osobista	3,2	3,6	2,9	3,3	3,1	3,2	2,6	3,0
Transport i łączność	6,6	7,1	13,0	12,4	10,2	8,5	7,4	7,4
Pozostałe wydatki	7,4	6,5	5,7	5,7	4,8	3,8	7,4	6,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne. Symbole jak w tabeli 1.

Opracował: dr Piotr Kurowski

Bibliografia

Deniszczuk, L., Kurowski, P., Styrz, M., 2007. *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych wyznaczone metodą potrzeb podstawowych. Rodzaje, oszacowania i zastosowania polityce społecznej*. Warszawa: IPiSS.

Golinowska, S., Kurowski, P., 2018. Koszykowe linie ubóstwa. W: S. Golinowska, *O polskiej biedzie w latach 1990-2015. Definicje, miary, wyniki*. Warszawa: WN Scholar.

GUS, 2025. *Kwartalne wskaźniki makroekonomiczne*. Warszawa: GUS, dostępne na <https://stat.gov.pl/wskazniki-makroekonomiczne/>.

GUS 2023. *Ubóstwo w Polsce w latach 2021 i 2022. Analizy statystyczne*. Warszawa: GUS. Dostęp: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2021-i-2022,1,11.html>

Kurowski, P., 2022. Rola minimum socjalnego i minimum egzystencji w Polsce w ujęciu historycznym. *Polityka Społeczna*, nr 23T, s. 37–44.

Kurowski, P., 2019. Rola progów minimalnej konsumpcji w polityce społecznej w Polsce. *Polityka Społeczna*, nr 4, s. 43–48.